

“La llei de partits ens porta a un estat que no és democràtic”

Garzón ha suspès l'activitat de Batasuna per un període de tres anys mitjançant una interlocutòria molt discutida. Què en pensa, vostè?

—La interlocutòria, jurídicament, està molt malament argumentada i redactada, començant per la relació fàctica que considera provada. En aquest punt han aflorat errors molt evidents que han estat denunciats, per exemple, pels representants de l'ONG Euskal Fonda, als quals s'al·ludeix amb responsabilitats pretesament criminals i, en concret, per la vicepresidenta d'aquesta entitat, Ana Urchueguia, alcaldessa de Lasarte, gens sospitosa de ser pròxima a ETA. També el professor Letamendia ha estat citat en la interlocutòria, ja que esmenta fets ocorreguts des de 1978, quan moltes de les persones al·ludides ni tan sols pertanyen avui dia a Batasuna i fins i tot mantenen posicions molt crítiques amb aquesta formació. També esmenta Miguel Castells o AEK (Coordinadora d'Alfabetització i Euskaldunització), quan les actuacions sumarials sobre aquesta entitat han estat arxivades per l'Audiència Nacional, com si hagueren comès actuacions penalment rellevants. Quant a l'argumentació jurídica, crida molt l'atenció que es done rellevància criminal a conductes que no estan tipificades com a delictes en el Codi Penal, per exemple la convocatòria de manifestacions, actes de suport a presos i fins i tot declaracions concretes. Per una altra banda, en les imputacions

que sí que poden constituir matèria delictiva no s'hi observa el mínim element probatori exigint per la legalitat penal. Quant al dret que aplica, és doctrinalment molt discutible, encara que jo crec que no es pot fer, que una mesura cautelar com és aquesta suspensió es pugui aplicar a una organització política. Garzón aplica l'article 129 del Codi Penal, que, encara que es refereix a mesures accessòries a la pena, admet que dues de les mesures d'aquest tipus es puguin convertir en cautelars. Però l'article 520 estableix que a una organització política només se li poden imposar mesures accessòries que per la seua pròpia naturalesa necessiten la imposició prèvia d'una sentència condemnatòria i, com que Batasuna no ha estat condemnada, és impossible aplicar mesures accessòries i menys encara mesures cautelars.

Potser el pitjor és que en la part dispositiva a les mesures concretes que adopta, suspèn drets fonamentals que no es poden prendre en una fase d'instrucció d'un procediment. Cap jutge d'instrucció pot limitar drets fonamentals amb una mesura cautelar, encara que aquest ho fa. Em refereixo a drets categoritzats com a fonamentals en la Constitució, com són el dret de manifestació, el dret de reunió, el de llibertat d'expressió, el dret d'associació política o el de mantenir íntegrament la representació institucional, com és el grup parlamentari. Aquesta és una matèria que queda fora de l'abast per a un jutge d'instruc-

Emilio Olabarria
(Laudio, Àlaba, 1955),
exmembre
del Consell General del
Poder Judicial i actual
parlamentari del PNB
a la Cambra de Vitòria,
coneix molt bé els
amagatalls de la justícia
en l'estat espanyol,
i aquest coneixement
li permet mostrar-se
molt crític
amb les actuacions
contra Batasuna
empreses pel jutge
Baltasar Garzón
i la llei de partits.

“La llei només permet dissoldre manifestacions, prohibides o no, si pertoben greument l'ordre públic”

ció i aquest no sols s'hi fica sinó que penetra de manera aparatosíssima i antijurídica en drets fonamentals, la qual cosa provoca un defecte de nul·litat clara en la part dispositiva de la interlocutòria.

—Són moltes les veus que destaquen que aquest jutge té una trajectòria molt discutida...

—Efectivament, moltes de les seues resolucions han estat molt discutibles i revocades per les seccions de l'Audiència Nacional que havien de resoldre-les. Té certa propensió a penetrar en matèries que mediàticament són molt atractives —processar dictadors hispanoamericans, per exemple—, però que després jurídicament són molt difícils de fonamentar.

—Percep algun impuls polític darrere de les seues actuacions judicials?

—Molta gent assenyala en aquesta direcció, però si existira aquest impuls, i es poguera provar, la prevariació seria evidentíssima. En tot cas, jo no m'atrevesc a manifestar-me sobre aquesta qüestió, perquè no dispo de proves.

—La querella anunciada pel Govern basc és la via correcta per a afrontar les resolucions judicials de Garzón?

—Pense que va en la direcció correcta per les deficiències jurídiques que presenta la interlocutòria i perquè a més penetra en les competències tant del Govern com del Parlament bascos. La part dispositiva de la interlocutòria, la que fa referència per exemple al dret de manifestació, afecta competències del departament d'Interior de l'executiu basc, perquè limita de manera il·legítima i antijurídica aquest dret i és lògic i legítim

que, com qualsevol altre ciutadà o institució, quan es veu afectat en les seues competències i en els seus drets, el Govern basc recórrega a la via que està prevista en l'ordenament jurídic, que és la de la querella. La interlocutòria de Garzón li està provocant problemes polítics importants i la via que té per a defensar-se és recórrer a aquest procediment per al qual està processalment, jurídicament i políticament perfectament legítimat.

El problema en aquest tipus de qüestions no és l'admissió a tràmit de la querella sinó que com que la prevariació és un acte dolós, cal provar la intenció i la consciència que la resolució que es dicta és injusta. Això pertany a l'àmbit subjectiu i tocar aquest àmbit és molt complex. Fins i tot la jurisprudència del Tribunal Suprem, després de la querella interposada en el seu dia contra el jutge Gómez de Liaño, ja manté una tesi molt restrictiva sobre l'admissibilitat de les querelles per prevariació. Pel que fa al Parlament basc, també és lògica la seua posició, perquè la part dispositiva de la interlocutòria afecta aforats autonòmics i tan sols la sala civil i penal del Tribunal Superior de Justícia del País Basc podria adoptar mesures penals en contra seu.

—Abans de la manifestació pro Batasuna del 14 de setembre a Bilbao en què va intervenir l'Ertzaintza, hi havia certa confusió sobre la legalitat o il·legalitat de la convocatòria. Considera adequada l'actuació del Govern basc?

—Després d'haver escoltat les explicacions del conseller d'Interior, Javier Balza, em sembla que l'actuació de l'Ertzaintza va ser la forma més proporcional i adequada davant una situació provocada per una resolució injusta i antijurídica. Cal partir del fet que Garzón no té legitimitat per a limitar el dret de manifestació i això col·loca el Govern basc en una situació complicadíssima. No volia reprimir la manifestació excepte en el cas que hi haguera una agressió contra les forces de seguretat. Aquesta agressió ha quedat acreditada pel conseller d'Interior mitjançant proves fefaents, i, és clar, quan s'ataca les forces de seguretat ja

no es tracta del compliment de la interlocutòria sinó de la protecció de l'Ertzaintza i del dret d'altres ciutadans que anaven en aquesta manifestació i que volien fer-ho pacíficament.

És una actuació equilibrada. En aquest punt em permet recordar que la llei orgànica de seguretat ciutadana, en l'article setè, només permet dissoldre manifestacions, fins i tot prohibides, quan es pertorbe greument l'ordre públic. Es tracta d'un lliberint jurídicopolític molt complex de torejar i el departament d'Interior del Govern basc ho fa amb una lucidesa digna d'encomi.

—Quina opinió li mereix que Garzón haja intervingut contra Batasuna quan ja s'havia posat en marxa la via prevista en la llei de partits?

—Crec que la seua intervenció ha sorprès fins i tot els qui han posat en marxa el procediment previst en la llei de partits. No esperaven aquesta penetració tan aparatosa del jutge Garzón, que els provocarà més d'un problema. De fet es tracta d'un cas de litisconsorci. És a dir, Batasuna podria haver demanat la paralització del procediment de la llei de partits perquè continue l'actuació del magistrat i de l'Audiència Nacional —just el contrari del que ha fet—. Hi ha un principi en dret processal penal i general que és el de la prevalència de la jurisdicció penal sobre qualsevol altra, i per tant s'haguera hagut de paralitzar la via prevista en la llei de partits. Això hauria creat un problema notable perquè la llei de partits ja estava en marxa, els qui han instat l'actuació per aquesta via ja ho tenien tot molt ben organitzat i aquesta situació hauria provocat un conflicte notable entre el jutge Garzón, d'una banda, i el Govern espanyol i el fiscal general de l'estat de l'altra.

Batasuna no ho ha fet així, però ho podria haver fet. Per això pense que aquesta actuació del jutge ha pertorbat els qui opten pel camí de la llei de partits. Per cert, Garzón podria haver adoptat aquestes mateixes mesures des de l'any 1998 ja que instrueix el macrosumari 18/98 des d'aquest any i fins ara no se li havia acudit incloure-

hi Batasuna. Caldrà preguntar-li per què ara ha vist la necessitat de fer-ho.

—El concepte d'“entorn d'ETA” sembla confús i que hi cap quasi tot...

—Sí, perquè com que no prova res ni especifica quins delictes o conductes instrumentals per a l'acció d'ETA s'han comès, tot es basa en indicis, impressions subjectives o informes policials. El concepte d'entorn és metajurídic absolutament. No es parla d'entorn ni en el Codi Penal ni en cap altre sector de l'ordenament jurídic. Una persona o és o no és d'ETA, no hi ha un concepte d'entorn que siga criminalment rellevant, és una creació d'aquest jutge absolutament aliena als preceptes del Codi Penal. Si hi haguera un entorn que instrumentalment és indispensable per al funcionament d'ETA, es tractaria d'ETA no de quelcom aliè a ETA. Aquesta és una creació metajurídica que també ha incorporat a la ciència jurídica aquest jutge d'instrucció.

—Su el Tribunal Suprem accepta il·legalitzar a Batasuna i el cas arriba als tribunals europeus, quines possibilitats hi ha que es revoque aquesta mesura?

—Les il·legalitzacions dels partits, normalment, topen amb una jurisprudència adversa a aquesta possibilitat del Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg. L'últim exemple és el del Partit Kurd dels Treballadors, que va ser declarat il·legal pel Tribunal Constitucional de Turquia. Aqueixa decisió ha estat revocada pel tribunal europeu. Estic convençut que en el cas de Batasuna, tant si va per la via de la llei de partits —que també té deficiències de constitucionalitat importants—, com per la d'aquesta instrucció sumarial i posterior judici a l'Audiència Nacional, toparà amb dificultats a nivell europeu, ja que la jurisprudència és molt clara quant a la impossibilitat de limitar un dret com el de representació política, que és un dret absolutament fonamental. No sols és fonamental, ja que entre els drets fonamentals té una ubicació privilegiada respecte a tots els altres perquè és la fórmula que s'estableix en tot país democràtic per a vehicular l'opinió popular.

“Les il·legalitzacions de partits, normalment, topen amb una jurisprudència adversa a aquesta possibilitat del Tribunal Europeu dels Drets Humans d'Estrasburg.”

—Quina impressió li causa el text de la llei de partits?

—El text legal és deficient. És sorprenent, i potser és la primera perversió, que la llei que regula amb caràcter general l'activitat de tots els partits polítics siga producte de la política antiterrorista del Govern. Això crida l'atenció, ja que és l'únic país del món en què ocorre. També és destacable que uns partits polítics puguin il·legalitzar-ne d'altres, quan tots han de competir en un sistema de lliure concurrència entre si, un principi essencial de la democràcia. De manera que es prohibeixen ideologies concretes, es criminalitzen idees.

Des del punt de vista processal, és totalment atípic i sense cap referent en el dret comparat que intervinguen simultàniament el poder legislatiu, l'executiu i el judicial. Aquest últim ha d'actuar només exclusivament, ha de ser absolutament independent, i qualsevol pressió de qualsevol dels altres dos poders no sols és prohibida sinó que ha de ser denunciada per l'òrgan de govern judicial, que és el Consell General del Poder Judicial.

Aquí no sols no es prohibeix i es considera una pressió que succeeix això,

sinó que queda institucionalitzat com a procediment. Cal recordar que el procediment comença amb l'actuació del legislatiu —concretament de 50 diputats—, continua amb la intervenció de l'executiu i finalitza amb la del poder judicial.

El que en un altre cas seria una pressió, que el legislatiu o l'executiu es dirigessen al judicial, aquí queda instituit. A més es vulnereu altres drets fonamentals, com el d'associació política, la llibertat d'expressió, el dret de posseir representació institucional, el dret de qualsevol ideologia que estiga en la societat a tenir representació política... que són quintaessències de la democràcia. Amb una llei d'aquestes característiques crec que no tenim un estat democràtic. Es neguen paradigmes de la democràcia. Finalment, és una llei que no contribueix a resoldre una situació de violència. La llei polaritzarà les posicions i accentuarà el conflicte perquè legitimarà les accions dels més radicals d'una banda i de l'altra i deixarà sense espai la gent que busca asserenar la situació, que vol trobar mesures reflexives i negociades.

Joseba Arruti (Bilbao)